

**КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА
«ПРИВІЛЬНЕНСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Привільненського ЦПРПП
25.06.2026 № 15-ОД

Мельнікова Н.Л.

**ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
закладів загальної середньої освіти
«НАСТАВНИЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ»**

Привільне – 2026

Розробник: комунальна установа «Привіленьський центр професійного розвитку педагогічних працівників» (Мельнікова Н.Л., директор Привіленьського ЦПРПП; Панасюк І.Л., консультант Привіленьського ЦПРПП).

Напрямок підвищення кваліфікації: набуття (вдосконалення) компетентностей з впровадження наставницької діяльності.

Розроблено на основі типової програми: ТИПОВА програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо набуття (вдосконалення) компетентностей із здійснення наставницької діяльності (наказ МОН України від 02.05.2023 № 516).

Термін дії програми: з 01.08.2026 до 01.08.2031

Рецензенти:

Ворон Ольга – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки й освітніх інновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Стрельчук Наталія – заступник директора з навчально-виховної роботи комунального закладу «Малосадівський ліцей» Привіленьської сільської ради, експерт із питань проведення інституційного аудиту та оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Програма підвищення кваліфікації педагогів для набуття (вдосконалення) компетентностей із здійснення наставницької діяльності розроблена відповідно до державної політики професійного розвитку педагогічних працівників, а також згідно з законодавством (законів України «Про професійний розвиток працівників», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Положення про педагогічну інтернатуру (наказ МОН від 25 жовтня 2021 року № 1128, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2021 р. за №1670/37292), Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково - педагогічних працівників (постанова КМУ від 21 серпня 2019 р. № 800 зі змінами), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 року № 988-р.)) та з урахуванням змісту Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Актуальність Програми зумовлена розбудовою системи професійної підтримки педагогічних працівників шляхом впровадження наставництва, зокрема в контексті запровадження педагогічної інтернатури. Наставництво є складовою професійного розвитку педагогічних працівників та сприяє: професійно-педагогічній адаптації педагогів (зокрема тих, кого призначено вперше на посаду педагогічного працівника) до умов педагогічної діяльності; формуванню сприятливого мікроклімату та відчуття соціально-психологічного комфорту; встановленню доброзичливих взаємовідносин із усіма учасниками освітнього процесу; набуттю та вдосконаленню професійних компетентностей, педагогічної майстерності; формуванню поваги до професії й сумлінного ставлення до трудової діяльності. У зв'язку з цим постає потреба у підвищенні кваліфікації педагогів, що можуть здійснювати наставницьку діяльність, сприятимуть формуванню інститутів наставництва у закладах освіти, розвитку професійних спільнот наставників в Україні.

Програма має виразну практичну спрямованість і орієнтована на формування готовності педагогів до ефективної наставницької діяльності. Учасники опанують сучасні моделі наставництва, відпрацюють алгоритми супроводу молодого педагога, проведення професійних зустрічей, надання конструктивного зворотного зв'язку, вдосконалять уміння використовувати інструменти рефлексії, планувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку та застосовувати цифрові сервіси й можливості штучного інтелекту для організації наставницької взаємодії.

Практичний характер навчання забезпечить педагогів кейсами, контрольними списками, шаблонами документів та інструментами, які можна використовувати у щоденній роботі наставника або організації внутрішньої системи професійної підтримки в закладі освіти.

Цільова група: педагогічні працівники з досвідом педагогічної діяльності (як правило, не менше п'яти років), які здійснюватимуть супровід та підтримку педагогічних працівників, зокрема новопризначених, для набуття (вдосконалення) ними фахової майстерності та провадження педагогічної діяльності.

Обсяг (тривалість): 15 год (0,5 кредита ЄКТС).

Особливості реалізації програми: форма організації освітнього процесу за програмою – короткотривалий курс, який передбачає поєднання синхронних інтерактивних лекцій (очно та/або дистанційно), практичних занять (очно та/або дистанційно), контрольних заходів (виконання тестових завдань для перевірки теоретичних знань за темами модулів програми). Навчальні заняття проводяться з використанням програмних засобів для організації вебконференцій із забезпеченням зворотного зв'язку та обов'язковою участю слухачів.

До реалізації програми залучаються фахівці, які мають відповідну професійну підготовку та практичний досвід у сфері базової середньої освіти, а також тренери-педагоги, які пройшли навчання для здійснення комплексу заходів із підвищення кваліфікації вчителів закладів освіти, які забезпечуватимуть реалізацію ДСБСО в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (очна/дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвиток компетентностей педагогічних працівників, що необхідні для здійснення наставницької діяльності у закладах.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з нормативно-правовими документами, що визначають мету, завдання наставництва та педагогічної інтернатури в Україні;
- ознайомити зі структурно-змістовими компонентами профілю педагога-наставника;
- формувати професійні якості й вміння, що є значущими для наставницької діяльності;
- вчити добирати відповідні види, форми і методи для здійснення наставницької діяльності;
- вчити добирати та застосовувати інструменти для вивчення професійних потреб інтернів;
- формувати здатність і готовність до розроблення програми та звіту педагогічної інтернатури (спільно з інтерном);
- забезпечувати супровід та підтримку в педагогічній діяльності інтерна;
- удосконалити вміння ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу та іншими суб'єктами освітньої діяльності на засадах партнерства і підтримки.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: програма підвищення кваліфікації сприяє вдосконаленню компетентностей, передбачених професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (затверджений наказом МОН України від 29.08.2024 № 1225), а саме:

А3. Інформаційно-цифрової, через здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності (А3.1.);

Б2. Емоційно-етичної, через здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі (Б2.3.);

Г1. Прогностичної, через здатність прогнозувати результати освітнього процесу (Г1.1.), планувати освітній процес (Г1.2.);

Д1. Здатності до навчання впродовж життя, через здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег (Д1.1.), надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку (Д1.2.).

Очікувані результати підвищення кваліфікації охоплюють:

Знання й розуміння:

- ціннісних орієнтирів наставництва в освіті;
- переваг та викликів наставницької діяльності;
- змісту нормативно-правових документів, що визначають мету, завдання наставництва та педагогічної інтернатури в Україні;
- принципів, видів, форм і методів наставництва;
- структурно-змістових компонентів профілю педагога-наставника;
- етапів наставницької діяльності;
- сутності компетентностей та трудових функцій, що визначені у професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти»;
- андрагогічних підходів у роботі з інтернами.

Уміння, навички та способи діяльності, що набудуть/вдосконалять слухачі:

- застосовувати методики педагогічного консультування для ефективного виявлення професійних запитів та індивідуальних потреб інтернів;
- організовувати наставницькі зустрічі на засадах партнерства, використовуючи інструменти фасилітації для сприяння професійній рефлексії;
- розробляти та адаптувати програму педагогічної інтернатури відповідно до вимог Професійного стандарту вчителя та конкретних завдань закладу освіти;
- визначати критерії та показники успішності професійної адаптації, здійснювати моніторинг виконання програми інтернатури;
- володіти інструментарієм наставницької підтримки; застосовувати широкий спектр методів підтримки (кейс-методи, SWOT-аналіз, проблемно-орієнтовані дискусії) для вирішення актуальних завдань освітнього процесу;

- здійснювати конструктивний зворотний зв'язок, що спрямований на розвиток педагогічної майстерності, а не лише на оцінювання результатів діяльності;
- інтегрувати принципи андрагогіки у практику взаємодії з педагогами-початківцями, забезпечуючи їхню психологічну підтримку та адаптацію до умов професійної діяльності;
- сприяти створенню в освітньому середовищі атмосфери довіри та психологічного комфорту, що є визначальними чинниками успішної інтеграції молодого педагога в колектив.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- визнання цінності особистості колеги, повага до його індивідуального темпу розвитку та відмінностей у досвіді;
- розуміння наставництва як взаємного збагачення («рівний — рівному»), де наставник і інтерн спільно шукають нові шляхи вирішення педагогічних завдань;
- свідоме ставлення до якості супроводу педагога, дотримання принципів академічної доброчесності та етичних норм у спілкуванні;
- переконаність, що професійне зростання є безперервним процесом, у якому рефлексія та самооцінювання - ключові інструменти успіху.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Оцінювання результатів навчання в межах програми підвищення кваліфікації здійснюється з метою визначення рівня сформованості професійних компетентностей слухачів. Підтвердження результатів навчання відбувається за умови проходження слухачем від 70% до 100% обсягу програми, що передбачає виконання практичних завдань та активну участь у заняттях.

Для оцінювання результатів навчання використовуються такі інструменти: тестові завдання для перевірки теоретичних знань за темами модулів програми; практичні завдання, що передбачають розроблення матеріалів та/або освітніх продуктів із застосуванням сучасних технологій.

Підсумковий рівень навчальних досягнень слухачів визначається за такими критеріями:

- актуальність, інноваційність, практична цінність та методична обґрунтованість виконаних практичних завдань, кейсів і мініпроектів;
- рівень рефлексивності та професійної активності, що проявляється у здатності до самооцінювання, усвідомленні власного професійного зростання та готовності до впровадження змін у професійну діяльність;
- виконання тестових завдань із результатом від 70% до 100% правильних відповідей.

Документ про підвищення кваліфікації: за результатами успішного завершення навчання за програмою слухачі отримують сертифікат про підвищення кваліфікації обсягом 15 годин (0,5 кредитів ЄКТС)

Вартість: 350.00 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття. Особливістю практичних занять є виконання вправ, аналіз конкретних ситуацій, розв'язання професійних кейсів.

Підсумкові заходи передбачають виконання тестів.

Зміст програми складається з 2 модулів та 6 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 питань. Прохідний бал – 14.

Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, складає: 15 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 6 год – практична робота, 2 год – самостійна робота, 1 год – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Мистецтво наставництва: профіль та інструменти					
Тема 1.1. Цінність наставництва для освіти та професійного розвитку педагогічних працівників	2				2
Тема 1.2. Профіль наставника: самодіагностика та розвиток	1	1	1		3
Тема 1.3. Організація процесу наставництва в закладі освіти	1	1			2
Разом за модулем	4	2	1		7
МОДУЛЬ 2. Наставництво в контексті педагогічної інтернатури					
Тема 2.1. Нормативні рамки та планування інтернатури	1	1			2

Тема 2.2. Професійна адаптація інтерна до педагогічної діяльності	1	1			2
Тема 2.3. Розроблення та реалізація програми педагогічної інтернатури		2	1		2
Разом за модулем	2	4	1		6
Підсумкові заходи (тестування)				1	1
Усього	6	6	2	1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Мистецтво наставництва: профіль та інструменти

Тема 1.1. Цінність наставництва для освіти та професійного розвитку педагогічних працівників

Поняття про наставництво. Мета і завдання наставництва в освіті. Досвід наставництва в Україні. Диференціація понять «наставництво», «коучинг», «супервізія» та інші. Переваги та виклики впровадження наставництва у закладах освіти та для професійного розвитку педагогічних працівників.

Тема 1.2. Профіль наставника: самодіагностика та розвиток

Передумови успішного наставництва. Структурно-змістові складові профіля педагога-наставника: цінності, комунікативні та організаційні навички, вміння підтримувати та мотивувати, здатність до співпраці, відповідальність та професійна етика, обізнаність в інформаційних технологіях, здатність до критичного мислення та рефлексії, емоційна стабільність, інноваційність, здатність до самооцінювання та самовдосконалення, дотримання академічної доброчесності та інші.

Характеристика основних ролей педагога-наставника: фасилітатор, консультант, тренер та інші. Самооцінювання педагогічним працівником компетентностей, необхідних для ефективного наставництва.

Тема 1.3. Організація процесу наставництва в закладі освіти

Принципи наставництва (добровільність, гуманізм, людиноцентризм, партнерство, відкритість, конфіденційність, об'єктивність, прогностичність).

Види наставництва: формальне та неформальне наставництво. Форми наставництва: індивідуальне, групове, онлайн-наставництво. Методи наставництва (бесіда, спостереження, SWOT-аналіз, метод кейсів, проблемні та проєктивні методи, рефлексія та інші).

Етапи наставницької діяльності: планування, моніторинг, аналіз, застосування. Особливості проведення наставницьких зустрічей (консультування, рефлексія та зворотній зв'язок).

Роль стилів спілкування для наставницької діяльності. Мовно-комунікативні акценти під час наставництва (недискримінація та повага до відмінностей, етика спілкування та інше).

МОДУЛЬ 2. Наставництво в контексті педагогічної інтернатури

Тема 2.1. Нормативні рамки та планування інтернатури

Нормативно-правова база організації педагогічної інтернатури у закладі освіти (Закон України «Про повну загальну середню освіту», Положення про педагогічну інтернатуру). Мета і завдання педагогічної інтернатури. Роль керівників (директорів) закладів освіти щодо впровадження педагогічної інтернатури. Вплив автономії закладу освіти та академічної свободи на функціонування педагогічної інтернатури.

Основні документи під час педагогічної інтернатури: наказ про організацію педагогічної інтернатури, програма педагогічної інтернатури, звіт про виконання програми педагогічної інтернатури.

Роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників у запровадженні педагогічної інтернатури,

Тема 2.2. Професійна адаптація інтерна до педагогічної діяльності

Поняття «професійна адаптація інтернів» та види професійної адаптації. Чинники, що впливають на успішну адаптацію інтернів до педагогічної діяльності. Проблеми адаптації інтернів та шляхи їх вирішення. Андрагогічний підхід у роботі з інтернами.

Професійний імідж наставника та вплив колективу закладу освіти на професійно-педагогічну адаптацію інтернів.

Права та обов'язки педагога-наставника й інтерна. Роль професійних спільнот та центрів професійного розвитку педагогічних працівників під час адаптації інтернів до педагогічної діяльності.

Тема 2.3. Розроблення та реалізація програми педагогічної інтернатури

Діагностування рівня сформованості професійних компетентностей, визначення індивідуальних професійних потреб інтерна для розроблення програми педагогічної інтернатури (із використанням Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»).

Орієнтовні складові та приклади програми педагогічної інтернатури.

Особливості реалізації та моніторинг виконання програми педагогічної інтернатури.

Підготовка звіту про виконання програми педагогічної інтернатури. Орієнтовні складові звіту. Шляхи подальшого професійного розвитку інтерна.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Вправи на самооцінювання власного рівня наставницьких навичок за чек-листом (на основі Професійного стандарту вчителя).

2. Тренінгові вправи на використання фасилітаційних та коучингових запитань, які стимулюють інтерна до самостійного пошуку рішення.

3. Аналіз ситуацій/кейсів.

4. Моделювання наставницької зустрічі: рольова гра (у парах), де учасники відпрацьовують техніки конструктивного зворотного зв'язку («сендвіч», метод GROW тощо).

5. Підготовка власного наставницького продукту «Тека наставника»: підбір, систематизація інструментів (пам'яток для інтерна, анкет самодіагностики, графіків моніторингу тощо), які педагог зможе використати у своїй практиці наставника.

.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-УІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.06.2026).
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 25.06.2026).
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.06.2026).
4. Положення про педагогічну інтернатуру : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.10.2021 № 1128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-21#Text> (дата звернення: 25.06.2026)
5. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : затв. Наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/uploads/public/66e/806/fcb/66e806fcb90e2017837434.pdf> (дата звернення: 17.06.2026).

Основна література

1. Новик І., Венгловська О. Кейс для педагога-наставника. Київ. УІРО. 2023. 30 с. URL: <https://bit.ly/48tGGmg> (дата звернення: 25.06.2026).
2. Новик І., Венгловська О. Наставництво: професійна підтримка та розвиток педагогів : навчально-методичний посібник. Київ : УІРО, 2023. 111с. URL: <https://bit.ly/48wWDs0> (дата звернення: 25.06.2026).
3. Організація заходів педагогічної інтернатури в закладах освіти : методичні рекомендації. Київ : УІРО, 2022. 9 с.
4. Програма шкільного наставництва в Україні : посібник. British Council, 2020. 66 с. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/programa_shkilnogo_nastavnyctva_v_ukrayini.pdf (дата звернення: 25.06.2026).